

12.9.2023

Valtioneuvoston kanslialle

Asia: **Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi tutkimus- ja innovaationeuvostosta**

Viite: **Lausuntopyyntönne VN/24309/2023**

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ näkee tutkimus- ja innovaationeuvoston (TIN) uudistuksen tarpeellisena ja pitää uudistuksen tavoitteita tärkeinä.

Näemme, että tutkimus- ja innovaationeuvostolla tulee olla aiempaa vahvempi yhteiskunnallisen vaikuttajan rooli. Neuvoston toiminnan tulee olla jatkossa aktiivista, monipuolista ja näkyvää, ja sen valmisteluprosessien tulee olla jatkossa entistä avoimempia, laaja-alaisempia ja osallistavampia.

Uudistus on tarpeellinen

Edellisinä hallituskausina TIN:n työn vaikuttavuus on ollut riippuvainen valtioneuvoston aktiivisuudesta ja sen toiminta on ollut valitettavasti julkisuudessa kovin näkymätöntä. Samanaikaisesti neuvoston valmisteluresurssit ovat olleet heikot ja sivutoimisesti hoidetut. Tämä on vaikuttanut Suomen tiede- ja innovaatiopolitiikkaan heikentävästi.

TIN:n roolin vahvistaminen ja sen tehtävien laajentaminen parlamentaarisen tki-työryhmän esitysten mukaan on suomalaisen tki-toiminnan kokonaisvaltaisen kehittämisen, vaikuttavuuden ja kattavuuden näkökulmasta on välttämätöntä. TIN:n on työssään aidosti tunnistettava koko tki-kentän ja sen eri toimijoiden haasteet ja mahdollisuudet, jotta Suomessa pystytään tekemään nykyistä vahvempaa ja pitkäjänteisemmin johdettua tki-politiikkaa.

Neuvoston kokoonpanoa tarkennettava ja läpinäkyvää yhteistyötä lisättävä koko tki-kentän kanssa

Neuvoston kokoonpanon osalta esitämme, että kokoonpanoa koskevaa asetustekstiä (3 §) täydennetään, jotta varmistetaan tiede- ja tutkimusyhteisön osallistumisen laaja-alaisuus, avoimuus ja vältettäisiin nimitysten politisoituminen. Neuvosto koostuu ministerijäsenten lisäksi kuudesta seitsemään tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-toimintaa edustavista jäsenistä, ja jonka lisäksi neuvostolle nimitetään tarvittavat pysyvät asiantuntijat, joiden määrää ei ole asetettu.

Kokoonpanon esitysvastuu on siirretty opetus- ja kulttuuriministeriöltä valtioneuvoston kanslialle. Esitämme, että jäsenten nimittämisissä tulee huolehtia siitä, että koko tki-ketju huomioidaan tasapuolisesti. Lisäksi esitämme, että neuvoston tiedeyhteisön edustajat tulee valita avoimella ja läpinäkyvällä prosessilla korkeakouluja ja tutkimuslaitoksia edustavien organisaatioiden esityksistä.

12.9.2023

Pidämme tärkeänä, että asetustekstiä täydennetään siltä osin, että varmistetaan Business Finlandin ja Suomen Akatemian pääjohtajien asema neuvoston pysyvinä asiantuntijoina. Maininta perustelumuiotiossa ei riittäväällä tavalla takaa heidän asiantuntijapaikkaansa neuvostossa. Lisäksi katsomme, että TIN:n tulee hyödyntää myös kokonaisvaltainen yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toiminnan tuntemus, osaaminen ja näkemys. Molempien korkeakoulujen tulee olla edustettuna rehtori-neuvostojen kautta.

Edellytämme, että TIN toimii vahvassa yhteistyössä koko tki-kentän kanssa muun muassa korkeakoulujen ja sen henkilöstön kanssa. Pidämme tärkeänä, että neuvosto voi kutsua työnsä tueksi asiantuntijaverkostoja ja paneeleita. Ulkopuolisten asiantuntijoiden on koostuttava kattavasti koko TKI-kentän toimijoista. Korkeakoulujen henkilöstön ja tiede- ja tutkimusyhteisön pitää olla mukana valmistelutyössä.

Neuvoston tehtävät kattavia ja toimintaedellytysten vahvistaminen välttämätöntä

Mielestämme neuvoston toimialat ovat kattavasti määritelty: sivistys, hyvinvointi, kestävä kasvu (taloudellinen, ekologinen ja sosiaalinen kasvu) ja kilpailukyky. Nämä ovat myös tärkeitä työkaluja ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen strategisessa suunnittelussa. Korostamme myös, että neuvoston roolina tulee olla tki-poliittisen katsauksen tekeminen vähintään kerran hallituskaudessa.

Pidämme tärkeänä, että tutkimus- ja innovaationeuvoston valmisteluresurssia vahvistetaan, kun neuvoston tehtäviä ja tavoitteita kasvatetaan. Päätoiminen sihteeristö pääsihteerineen luo edellytykset pitkäjänteiselle toiminnalle ja kehittämistyölle.

Kannatamme neuvoston mahdollisuutta kokoontua ilman ministerijäseniä valmistelamaan aloitteita ja päätöksiä. Se tuo toimintaan jäntevyyttä ja suunnitelmallisuutta. Neuvoston tärkein tehtävä tulevina vuosina on valtion tutkimus- ja kehittämis-toiminnan rahoituksesta vuosina 2024–2030 annetun lain ja siihen liittyvän monivuotisen suunnitelman toimeenpanon yhteensovittaminen ja seuraaminen. Neuvoston tavoitteena tulee olla, että sen toiminta vahvistaa eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja koko tki-ketjua.

Lopuksi katsomme, että tki-toimintaamme kokoava maakuvatyö on äärimmäisen tärkeä tilanteessa, jossa tutkimusta ja kehittämistoimintaa tarvitaan yhä enenemissä määrin globaalien haasteiden ratkaisemisessa. Suomen on vahvistettava ulko-kuvaansa ja rooliaan osaajana tki-toiminnassa niin kansainvälisille osaajille kuin rahoittajille.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Hanna Tanskanen
erityisasiantuntija